

effective studying of professionally oriented terminology students of technical specialties]. Kyiv.

5. Hrytsyk, T. A. (2014). *Psyholoho-pedahohichni osoblyvosti navchannia vyshchoji matematyky studentiv-inizemtsiv*. [Psychological and pedagogical features of teaching higher mathematics students]. Kyiv.

6. Dzhedzhula, O. M. (2014). *Metodyka vykladannia technichnyh dystsyplin anglijskoju movoju na osnovi vykorystannia multymedijnyh zasobiv*. [Methods of teaching technical subjects in English through the use of multimedia]. Kyiv.

7. Karupu, O. V., Oleshko, T. A., Pahlenko, V. V. (2013). *Analiz praktyky vykladannia vyshchyi matematyky ukrajinskym ta inizemnym studentam v Natsionalnomu aviatsijnomu universyteti*. [Analysis of the practice of teaching mathematics of the Ukrainian and foreign students in National aviation University]. Kyiv.

8. Milovanova, I. A. (1995). *Formirovanije matematicheskikh poniatij u studentov-inostrantsev v uslovijah postepenogo ovladenija russkim jazykom*. [The formation of mathematical concepts of students with the gradual learning Russian language]. Moscow.

9. *Pro dejaki osoblyvosti bykladannia matematychnykh dystsyplin inozemnym studentam za kredytno-modulnoju systemoju (2013)*. [Some features of teaching mathematical disciplines to foreign students in credit-modular system]. Cherkassy.

10. Semenenko, I. Ye. (2014). *Osoblyvosti fahovoji pidhotovky inozemnykh studentiv vyshchih tehnychnykh navchalnykh zakladiv*. [Features of professional training of foreign students in higher technical educational institutions]. Kyiv.

11. Measurement units. – Elektronnyi resurs. <http://www.bipm.org/en/measurement-units/base-units.html>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ФЕДАК Сергій Ігнатович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики Тернопільського

національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Наукові інтереси: механіка деформівного твердого тіла

РОМАНЮК Леонід Антонович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Наукові інтереси: механіка деформівного твердого тіла

ФЕДАК Софія Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Наукові інтереси: викладання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

FEDAK Serhiy Ihnatovych – Ph.D, Associate Professor, Department of Higher Mathematics, Ternopil Ivan Puluj National Technical University.

Circle of research interests: mechanics of deformable solids.

ROMANIUK Leonid Antonovych – Ph.D, Associate Professor, Department of Higher Mathematics, Ternopil Ivan Puluj National Technical University.

Circle of research interests: mechanics of deformable solids.

FEDAK Sofiya Andriyivna – Ph.D, Associate Professor, Department of Ukrainian and Foreign Languages, Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Circle of research interests: foreign language teaching in higher technical educational institutions.

УДК 378.147.091.31:373.

ГАНЖЕЛА Сергій Іванович –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інформатики Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: s_ganzhela@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У загальних положеннях Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті зазначено, що

освіта є основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної,

культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства.

Для цього необхідно істотно зміцнити навчально-матеріальну базу, здійснити комп'ютеризацію навчальних закладів, впровадити інформаційні технології, забезпечити ефективну підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, запровадити нові економічні та управлінські механізми розвитку освіти [4].

Це означає, що наша держава потребує професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, які здатні до активної, творчої діяльності і змогли б приймати самостійні, відповідальні рішення, швидко орієнтуючись в оточуючому середовищі. Ця потреба актуалізує проблему формування пізнавальної самостійності як важливого чинника творчих здібностей індивіда.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему формування пізнавальної самостійності, технологію та методику її організації вивчали вітчизняні й зарубіжні дослідники. Так, психологічний аспект самостійної пізнавальної діяльності висвітлено в працях Д. Б. Богоявленської, Л. С. Виготського, П. Я. Гальперіна, Г. С. Костюка О. М. Леонтьєва, Н. А. Менчинської, А. В. Петровського, К. К. Платонова, Г. С. Костюка, С. Л. Рубінштейна, С. Д. Смирнова та ін.

Педагогічні основи формування пізнавальної самостійності розглянуті у працях Ю. К. Бабанського, В. К. Буряка, Я. В. Галети, М. Г. Гарунова, М. Г. Дайрі, В. В. Давидова, М. О. Данилова, І. Я. Лернера, В. І. Лозової, М. І. Махмутова, І. Т. Огородникова, П. І. Підкасистого, О. Я. Савченко, М. М. Скаткіна, Н. Ф. Тализіної, О. В. Усової, Т. І. Шамової, Г. І. Щукіної та ін.

Формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів частково висвітлено в працях В. І. Бондаря, О. Г. Мороза, В. І. Орлова та інших науковців.

У цілому аналіз науково-педагогічної літератури засвідчує, що незважаючи на значну кількість досліджень, поки ще не існує загальної концепції щодо формування у студентів цілісної системи світоглядних, поведінкових, творчих якостей загалом та вмінь самостійної пізнавальної діяльності зокрема, не розроблена обґрунтована і цілеспрямована методика формування пізнавальної самостійності студентів педагогічних університетів при навчанні,

зокрема, такого непростого для них курсу як «Основи інформатики з елементами програмування та сучасні інформаційні технології навчання». Найвні лише окремі методичні рекомендації щодо формування пізнавальної самостійності студентів ВНЗ.

Мета статті – визначити сутність поняття «пізнавальна самостійність» та дослідити особливості формування пізнавальної самостійності майбутніх учителів початкових класів у системі університетської освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «пізнавальна самостійність» тісно пов'язане із поняттями «самостійність» і «творча самостійність». Так, під «самостійністю» слід розуміти не просту сукупність умінь та навичок, що забезпечують успіх у діяльності, а суспільний прояв особистості.

Під поняттям «творча самостійність студента» будемо розуміти інтегративну якість особистості, що «забезпечує її професійне зростання та інтелектуальний розвиток через формування системи мотивів активної самоосвітньої діяльності, дослідницького стилю організації самостійного навчально-пізнавального процесу» [3, с. 264].

Пізнавальна самостійність – це «окрема якість особистості, суспільний прояв якої характеризується свідомою вмотивованістю дій і їхньою обґрунтованістю, здатністю індивіда ставити й розв'язувати пізнавальну задачу, визначати напрямок своєї діяльності, як показник активності особи, яка готова власними силами вести цілеспрямовану пізнавально-пошукову діяльність, без чужої допомоги виконувати поставлені навчальні задачі, логічно опрацьовувати власними силами навчальний матеріал, використовувати раніше отримані знання у нестандартних ситуаціях» [2, с. 7].

Пізнавальна самостійність виявляється в умовах в умінні самостійно аналізувати складні навчальні задачі і виконувати їх без сторонньої допомоги, що характеризується певною критичністю розуму студента, здатністю висловлювати свою думку незалежно від суджень інших. Самостійність у навчальній роботі студентів – це насамперед «здатність не тільки розуміти матеріал, а й застосовувати його в нових видах самостійних завдань» [5, с. 125].

Одним з найважливіших завдань сучасної системи освіти є «підготовка підрастаючого покоління, здатного активно включатися в якісно новий етап розвитку сучасного суспільства, пов'язаний з інформатизацією, сформувати потребу в

постійному самовдосконаленні, створити передумови для безперервної самоосвіти» [1, с. 31].

Розрізняють три рівня пізнавальної самостійності: репродуктивний (стимульно-продуктивний, виконавський); інтерпретуючий (пошуково-виконавський, евристичний, реконструктивний); творчий (креативний).

Аналіз сформованості пізнавальної самостійності на кожному із рівнів дає підстави стверджувати, що майже всі студенти, за незначним винятком, налаштовані на позитивне ставлення до навчання, а на це дуже впливає особистість викладача, та методи, засоби і організаційні форми, запропоновані ним під час навчання.

Формуванню пізнавальної самостійності студентів повинно бути підпорядковане все навчання у педагогічному ВНЗ, тому що насправді майбутні вчителі повинні самі спочатку полюбити і навчитися навчатися, після чого цю непрсту якість їм потрібно буде передати своїм вихованцям.

Розв'язуючи проблему сформованості пізнавальної самостійності на різних рівнях можна сказати, що найнижчий рівень її проявляється в діяльності студента на аудиторних заняттях у вигляді усвідомлення, запам'ятовування і текстового відтворення або підведення нового факту, явища під уже відоме поняття. В пізнавальній і практичній діяльності майбутнього вчителя – це слухання та створення конспекту на лекційних заняттях, а також підготовка до лабораторних занять, розв'язування типових задач, прикладів за зразком або за відомим алгоритмом.

Для здійснення цієї мети викладачі повинні так організувати навчально-виховний процес, щоб початковим етапом формування пізнавальної самостійності у студентів стало не тільки конспектування лекцій під час їхнього прослуховування, а й складання плану прочитаного, опрацювання додаткової літератури із подальшим обговоренням прочитаного на консультаціях та під час проведення лабораторних робіт.

Наступний інтерпретуючий рівень характеризується досягненням студентами основ пізнавальної самостійності і початком пізнавальної творчості. Психічний процес цього рівня складається із усвідомлення складних перенесень зразків, основних форм пізнавальної діяльності, їхнього узагальнення у відповідні методи, вироблення здатності застосування основних методів та їхнього удосконалення.

На цьому рівні формування пізнавальної самостійності студентів здійснюється під час

проведення лабораторних занять, де завдання підібрані з нарощенням складності. Студенти, самостійно виконуючи ці завдання, періодично стикаються із певними проблемами, які можна розв'язати на консультативних заняттях, де викладач не повинен робити ці вправи замість студентів, але може підказати, що можна прочитати, виконати додаткові вправи, спрямовані на засвоєння і розуміння теоретичного і практичного матеріалу.

Третій рівень – творчий, припускає оволодіння основними методами пізнавальної діяльності, їхнім творчим виконанням. Психічний процес складається з подальшого узагальнення і згортання наявних методів пізнавальної діяльності, збільшення їхньої гнучкості, стійкості, міцності, з метою вдосконалення вмінь і навичок пізнавального характеру. Розумові операції, розумові і практичні дії здійснюються тут на основі елементарних умінь.

Цей рівень формування пізнавальної самостійності реалізується при розв'язуванні практичних задач з новими умовами, при пошуку раціональних розв'язків, при творчому використанні раніше отриманих знань у нестандартних ситуаціях під час проведення лабораторних робіт, при здобуванні нових знань, оцінюванні знань інших, самооцінці під час виконання самостійних завдань, що даються студентам на початку кожного навчального семестру, під час виконання та перевірки модульних контрольних робіт, тестових завдань, тощо.

Підготовка майбутніх студентів зі шкільного курсу інформатики, як показує досвід, дуже слабка. Тому, напевно, головні задачі викладачів курсу «Основи інформатики з елементами програмування та сучасні інформаційні технології навчання» формувати: пізнавальну самостійність кожного студента, завдяки якій вони зможуть не тільки отримати знання, вміння і навички, тобто компетентності, а й компетенції надавати ці знання своїм учням; інформаційно-комунікаційну компетентність, тобто здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у навчальній та дослідницькій діяльності, що забезпечить готовність студентів до ефективного викладання курсу «Сходінки до інформатики» у початковій школі в майбутньому.

Для цього потрібно організувати навчально-виховний процес так, щоб перш за все надати знання з фундаментальних понять інформатики, це такі поняття як: сутність поняття інформації та інформаційних процесів, принципів будови та

функціонування комп'ютера, роль інформаційних технологій у сучасному розвитку суспільства; розвивати у студентів уміння самостійно опанувати та раціонально використовувати програмні засоби загального та спеціального призначення, цілеспрямовано шукати й систематизувати дані, використовувати електронні засоби обміну даними; формувати у них уміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології з метою ефективного розв'язування різноманітних завдань щодо пошуку, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних повідомлень і даних; формувати та розвивати логічне, аналітичне та алгоритмічне мислення.

Наступними завданнями даного курсу є: навчити майбутніх учителів вільно працювати з апаратним та програмним забезпеченням комп'ютера (пристроями введення-виведення інформації, прикладним програмним забезпеченням загального і навчального призначення: операційною системою, текстовим процесором, графічним редактором, редактором презентацій, інформаційно-пошуковими системами, програмами-браузерами для перегляду гіпертекстових сторінок, програмами для роботи з електронною поштою); здійснювати пошук інформації в глобальній мережі Інтернет; складати і записувати алгоритми; реалізовувати алгоритми у середовищі програмування.

У процесі навчання майбутніх учителів початкових класів для активізації навчально-пізнавальної діяльності педагогічно обґрунтоване застосування засобів ІКТ, одним з яких може бути проектор, який надає можливість на великому екрані демонструвати студентам не тільки новий теоретичний матеріал, завдання і приклади, їхнє розв'язування, різноманітні блок-схеми, таблиці, алгоритми, а також здійснювати допомогу студентам під час проведення консультацій і надавати їм можливість висувати і ділитися власними гіпотезами, здійснювати аналіз чужих розв'язків.

Як бачимо, перед майбутніми вчителями початкової школи ставляться дуже важливі задачі, які їм доведеться розв'язувати під час вивчення курсу «Основи інформатики з елементами програмування та сучасні інформаційні технології навчання», які можна вирішити сформувавши пізнавальну самостійність кожного студента на їхньому рівні. При такому підході всі акценти, отримані студентами, переносяться на процес пізнання, ефективність якого цілком залежить не тільки від того, чому навчають, а і як

навчають.

Після закінчення ВНЗ молоді вчителі будуть викладати практично всі предмети для учнів 1-4 класів, а також шкільний курс «Сходинки до інформатики». Фактично вони опиняться на передньому краю виховання і навчання учнів, тому на них ляже велика відповідальність за маленьких громадян України.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Формування пізнавальної самостійності студентів значною мірою розв'язує проблему «навчити студента навчатися», а також є запорукою того, що дана якість буде передаватися ними школярам молодших класів. Усвідомлене володіння прийомами і способами розумової діяльності в процесі засвоєння нового матеріалу є важливим засобом попередження формалізму в знаннях майбутніх учителів.

На найвищому рівні пізнавальної самостійності компоненти інтелектуальних і практичних дій виступають як сукупність суджень розумових і практичних операцій, майбутній вчитель повністю звільняється від стереотипів, готових зразків, шаблонів, і його діяльність набуває пошукового характеру.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Галета Я. В. Пізнавальна самостійність студентів економічного коледжу / Я. В. Галета – Кіровоград: Вид-во ТОВ «КОД», 2008. – 228 с.
2. Ганжела С. І. Формування пізнавальної самостійності учнів основної школи в навчанні геометрії з використанням інформаційних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (математика)» / С. І. Ганжела; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2010. – 20 с.
3. Комліченко О. О. Формування творчої самостійності студентів в навчальному закладі / О. О. Комліченко // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві – 2014. – вип. 2 (7). – С. 262–272.
4. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U347_02.html
5. Формування пізнавальної самостійності студентів у контексті болонського процесу / М. Ф. Шустваль, С. М. Шустваль, Т. І. Лядова, О. В. Волобуєва // Медична освіта. – 2013. – № 3. – С. 125–128.

REFERENCES

1. Haleta, Ya. V. (2008). *Piznavalna samostiinst studentiv ekonomichnoho koledzhu* [Cognitive independence economic college students]. Kirovohrad: Vyd-vo TOV «KOD».
2. Hanzhela, S. I. (2010). *Formuvannia*

piznavalnoi samostiinosti uchniv osnovnoi shkoly v navchanni heometrii z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii. [Formation of cognitive independence of principal school pupils in teaching geometry while using information technologies]. Kyiv, Natsionalnyi pedahohichniy un-t im. M. P. Drahomanova.

3. Komlichenko, O. O. (2014). *Formuvannia tvorchoi samostiinosti studentiv v navchalnomu zakladi* [Formation of creative independence of students in the educational establishment]. Kyiv.

4. *Natsionalna doktryna rozvytku osvity* [National Doctrine of Education Development]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U347_02.htm

5. *Formuvannia piznavalnoi samostiinosti studentiv u konteksti bolonskoho protsesu* (2013). [Forming of perceptual independence of students in the context of bologna process]. Kyiv

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГАНЖЕЛА Сергій Іванович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інформатики Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес, теорія та методика навчання (інформатика).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HANZHELA Sergiy Ivanovych – Candidate of Pedagogical Sciences, senior lecturer of Computer Science Department Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: introduction of modern information-communicative technologies into the educational process, the theory and methods of teaching (Informatics).

UDK 811.111:37.091.33

ЖУКОВА Олександра Миколаївна –

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: olexandra.zhukova@ukr.net

THE ANALYSIS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODS

Formulation and justification of the relevance of the problem. Our article is devoted to foreign language teaching methods. We tell about nearly all possible methods of teaching foreign language (English, for example). We prove that some of them are more useful for Ukrainian pupils and students. This article is useful and important for students (future teachers) and teachers, who just start their teaching career. They can choose the methods of teaching, but we also can give some recommendations, as some methods are more effective for pupils, who study English as second language.

Analysis of recent research and publications. We analysed the works presented by Curran, Gattegno, Finocchiaro, Brumfit, Asher, Terrell. But none of them gives the whole picture of this problem. We try to overview this problem from different points of view and analyse as many aspects of it as possible. None of them gives the recommendations for

Ukrainian students and teachers. So, we can say that this article is original.

The purpose of this article is to define some methods of teaching and choose those methods which are more effective for pupils and students in Ukraine.

The main material of the study.

The first method or approach is Grammar-Translation Approach. Classes are taught in the student’s mother tongue, with little active use of the target language. Vocabulary is taught in the form of isolated word lists. Elaborate explanations of grammar are always provided. Grammar instruction provides the rules for putting words together; instruction often focuses on the form and inflection of words. Reading of difficult texts is begun early in a course of study. Little attention is paid to the content of texts, which are treated as exercises in grammatical analysis. Often the only drills are exercises in translating disconnected sentences from the target language into the mother tongue,